

Tarihimizin Tarihi-

8

Nureddin Yıldız'ın "Hadislerle Diriliş" (111.) dersidir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّم عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.

Yaşadığımız insanlık ve Müslümanlık, bizi çevreleyen sıkıntılarımız, geçmişimizdeki olaylardan esinlenilerek gelişmiş olaylardır diye düşündüğümüz için tarihimize ilgilenmek ve Müslüman gözüyle, Allah'tan korkup ahireti hesaptan çıkarmayan bakışla incelemek lazımdır.

Tarihimizden önemli olayları, bugüne yansımaları açısından ele aldık. Bunlardan birini daha zikretmemiz, neydi-nasıl yorumlandı-bugüne nasıl etki etti perspektiflerinden hatırlamamız gerekiyor.

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemden sonra ümmetin başında Ebu Bekir radiyallahu anhin halife olduğunu, daha sonra Ömer bin Hattab radiyallahu anhin hilafet görevini devraldığını ve ondan sonra da Aşere-i Mübeşşere'den oluşan şûra heyetinin seçimiyle Osman bin Affan radiyallahu anhin ümmetin halifesi seçildiğini öğrenmiştik. Osman bin Affan radiyallahu anh, on iki yıl boyunca ümmetin idarecisi ve Resûlullah aleyhisselamın üçüncü halifesi oldu. Halife olduğunda yaklaşık yetmiş yaşındaydı, seksen iki yaşında da şehit olarak vefat etti.

Osman bin Affan'ı halife seçerken Abdurrahman ibni Avf'ın ona, "Ebu Bekir ve Ömer'in 'yol'unu takip edip etmeyeceğini" sorduğunu, onun da bu yolu izlemeyi taahhüt ettiğini ve gerçekten de ilk beş yıl süresince bu tarzın devam ettiğini anlamıştık. Bu arada yoğun bir şekilde fetihler de devam ediyordu. Bugüne çok önemli bir ders olması bakımından küçük bir mülahazayı hatırlatmalıyız. Ümmet-i Muhammed, toprak sevdalısı bir ümmet değildir. Bir ülkenin toprak altındaki madenlerinden dolayı haritasına katılmasının merakında değildir. Toprağın üstündeki insanların Allah'a iman etmesi, alınlarının secdeye varması için fetihler gerçekleştirilir. Fethetmekteki maksat budur ve ümmetimiz ta Peygamber aleyhisselamın zamanından beri fetih hareketlerinde bu maksatla bulunmuştur.

Osman bin Affan radiyallahu anh, İslam devletini yükselen bir trend esnasında aldı. Ömer radiyallahu anhin iki yıllık devresinde ciddi bir temizlik hareketi yürütüldü ve Halid bin Velid radiyallahu anhin komutasında, iç isyanlar ile irtidatların önü kesildi. Ömer radiyallahu anh döneminde hem Roma İmparatorluğu uzantısının kolları kesilmiş hem de dünyanın ikinci büyük gücü olan Pers İmparatorluğu tarihin çöplüğüne gönderilmiş, bugün İran ülkesine tekabül eden bölge ümmet-i Muhammed'in ezanlarının okunduğu bir yer hâline getirilmişti. Beytü'l-Makdis, Irak, Hatay ve Mısır bölgeleri de aynı dönemde ümmetin topraklarına katılmıştı.

Osman bin Affan'ın da sürdürdüğü bu fetih hareketleri neticesinde şimdiki Azerbaycan üstlerine, Özbekistan'a doğru çıkılmaya başlandığı görülüyor. Hatta rivayet edilir ki o devirde Müslümanlar'ın halifesi, Mısır'dan Fas'a, oradan İspanya'ya geçmeyi planlamış, İtalya üzerinden de İstanbul'a yürümeyi tasarlamıştır. Böylece Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in büyük arzularından birini gerçekleştirmeyi düşünmüştür. Elbette bu planda, İstanbul'a Anadolu üzerinden gitmenin Bizans'a yardım için gelen Avrupa güçlerini de karşılına almak anlamına geleceği tehdidi hesaba katılmış, planın böyle tasarlanmaması düşünülmüştür. Nitekim Emevîler zamanında bu plan uygulanmış, Endülüs bu planın bir parçası olarak fethedilmişti. **İslam orduları o devirde Paris'in yüz kilometre yakınına kadar gelmişler, Balâtü's-Şühedâ adı verilen bir savaşta ağır yenilgi alınınca Paris'e girmek mukadder olmamıştı. Şayet bu büyük plan başarılı olsaydı, Alparslan rahmetullahi aleyh de 1071'de Malazgirt'te savaşmak mecburiyetinde olmayacaktı, zira o zaman Malazgirt ovasında ezanlar okunuyor olacaktı. Allah hepsinden razı olsun.**

Dünya haritasını yeniden şekillendirme projesi üzerinde hızlıca başlayıp gelişen bu süreçte bir sorunla karşılaşmıştır ki şimdi de Müslümanlar olarak siyasî yükselişimizde yüzde yüz yeniden tecelli etmiştir. Hatta net olarak tespit edebiliriz ki Osman radiyallahu anhin hilafet devrini kaliteli ve dikkatli bir okuyuşla incelemiş olsaydık belki şimdi uğraştığımız siyasî sorunlarla uğraşmıyor olurduk. Özellikle

Huzeyfe ibni Yemanî ve Amr ibni As radiyallahu anhüma gibi öne çıkan sahabiler, Osman radiyallahu anhu bu, günümüzde de bir benzeri meydana çıkan konuda ikaz etmişlerdir: Bu ümmet topraklar fethediyor ama biz bu fetihleri toprak altındaki madenleri ele geçirmek değil, üstündeki insanların iman edip secdeye kapanmaları, İslam'ın ruhlara yerleşmesi için yapıyoruz.

Bu büyük fetih hareketi, fethedilen yerlerdeki başka dinlere mensup veya dine mesafeli yaşayan insanların içinde oldukları farklı kültürlerden sonra, İslam eğitimi almalarını gerektiriyordu. Osman bin Affan'ın halifelığının başında İslam kırkıncı yılını henüz bulmamıştı (Efendimiz aleyhisselam yirmi üç, Ebu Bekir radiyallahu anh iki, Ömer radiyallahu anh on; toplam otuz beş sene) ve Resûlullah'tan sonra başlayan fetih hareketlerinde ashabın büyük kısmı ya şehit olmuş ya da alınların secde etmesini ve aile düzenini Allah'ın razı olacağı şekilde kurmayı sağlamak üzere savaşmaktaydı. Karşılaşılan sosyal sorunlar, kabilecilik, cehaletten kaynaklanan meseleler, fakirlik gibi konuların yanı sıra hiçbir topluluğun aileden toprak yönetimine kadar her açıdan dönüşümü hedefleyen bir dinin insanları birkaç senede dönüştürmesinin mümkün olmayacağı gerçeği de önlerindeydi. İnsanlar, yaşadıkları yere İslam ordusu geldiğinden belki ruhen İslam'ı benimsemişlerdi ama bu benimseyişin içe sinmesinden, dinin sosyal vakıa olarak varlığından henüz bahsedilemezdi.

Huzeyfe radiyallahu anhu'nun Hazreti Osman'a hitabında sarf ettiği, "ey müminlerin emiri, acilen bu ümmete yetiş. İnsanlar Müslüman oldular ama ellerinde okuyacakları Kur'an nüshası yok" ifadeleri bu bakımdan dikkat çekicidir. Kur'an öğrenmek isteyen ama nüsha bulamayanlara kim ne kadar biliyorsa öğretince de ortaya bir karışıklık çıkması mukadderdi ve nitekim öyle oldu. Meydana bu yüzden birçok Mushaf çıkıverdi. Tam bilmeyenler yanlış, eksik, fazla aktarmaya, Mushaf'ları böyle yazmaya başladılar. Kendisinin ifadesi, bir sahabe hassasiyetini yansıtır biçimde, "ümmeti kurtar" şeklindedir ve Kur'an üzerinden bir problem doğmasının ümmetin varlığıyla ilgili bir konu olacağını düşündüğünden böyle söylenmiştir.

(Bunun üzerine de Osman radiyallahu anh, daha sonraları şehit edilmesine eşkiya tarafından sebep olarak gösterilen, Mushaf'ın çoğaltılması girişimini başlattı. Yedi büyük eyalet için yedi Mushaf yazdırıldı ve 'imam Mushaf'lar' denen bu nüshalar mühürlenerek eyaletlere gönderildi. Bunun dışındaki bütün Mushaf'ların da toplanıp yakılması emri verildi. O yedi defa çoğaltılan Mushaf, bugün elimizde bulunan ve okuduğumuz Mushaf'ın aynısıydı. Şayet rivayet doğruysa da bunlardan bir tanesi günümüzde Topkapı Sarayı'nda sergilenen nüshadır. Bizzat Hazreti Osman'ın okurken şehit olduğu nüshanın da o olduğuna dair rivayetler var.)

Karşılaşılan bu sorun Osman radiyallahu anhu'nun üzerinde iki sonuç olarak görünmüştür. Evvela dış politikalarına yön vermiş, sahabe-i kiramdan bazıları da halifeye fetihleri biraz ağırdan almasını, hayatta olan sahabileri ve tâbiinden önemli isimleri eğitimci olarak kullanmayı tavsiye etmiştir. Amr ibni As radiyallahu anhu'nun başını çektiği bir grup sahabe de cihatla yola çıkmış bir ümmetin cihat hareketi durdurulur veya yavaşlatılırsa bunun bindiği dalı kesmek anlamına geleceğini savundular. Müslümanlar'ın halifesinin her iki görüşe de sıcak bakmış olduğuna dair tahminlerimiz vardır. Cihat hareketlerinde bir miktar hafifleme yaşanmış, zaten böyle olmasını biraz da olaylar zorunlu hâle getirmiştir.

Beşinci yıldan sonra da Osman radiyallahu anh gibi 'zünnureyn' (iki nur sahibi) olmuş, Resûlullah aleyhissalatu vesselama iki kere damat olmakla şereflenmiş, Efendimiz'in ilk dostlarından ve Aşere-i Mübeşşere'den böyle bir zat, iç karışıklıklar ve ihtilaflar sebebiyle kaybedilme sürecine girmiştir.

İkinci olarak da huzur şehri Medine'nin huzursuzluklarla tanışması yine söz konusu sosyal vakanın bir sonucu olarak meydana gelmiştir. Ömer bin Hattab radiyallahu anhu'nun, "İslam'ın çilesini çekmeden yeni bir nesil gelirse onlar İslam'ın kıymetini bilmeyeceklerinden, İslam kalkacaktır" minvalindeki cümlesi bu bakımdan dikkate değerdir. Kendileri Cahiliye bataklıklarından gelmiş olduklarından, İslam için çile çekmenin ne anlama geldiğini de iyi biliyorlardı. Daha sonraları, babaları fetih kapılarını açmış

olduğundan kendileri Medine’de çilesiz hayat süren nesiller Osman bin Affan radiyallahu anı bunaltmışlardır. Bu bunaltmanın bedeli de ağır olmuştur.

Osman radiyallahu anının son senelerinde, İslam’dan intikam almayı düşünen Yahudi kökenlilerin içeriye sızdırdıkları çeteler tam bir propaganda savaşı yürütmüşlerdir. Bu esnada Osman radiyallahu anı, Muaviye ve Amr ibni As radiyallahu anının ısrarlı olarak askerî tedbir kullanılması uyarılarına rağmen bu sözleri kulak ardı etmiş, eşkıyalığa ve gangsterliğe karşı askerî tedbirlerin Medine’de uygulanmasına rıza göstermemiştir. Bu, “Resûlullah toprağın altındayken buraya asker girmesin” tavrı ve şehrin askersiz bırakılması onun Medine’de şehit olmasının temel nedenidir.

Hazreti Osman’ın hilafetinin on ikinci senesinde ashab-ı kiramın önemli bir bölümü cihat için dışarıda, büyük sahabilerin geri kalanı da hac yolculuğundaydı. Medine adeta boş gibiydi. Osman bin Affan, Medine’nin askersiz olduğu bu dönemde eşkıya tarafından kuşatıldı ve evinde günlerce mahsur bırakıldı. Bir gün de Kur’an okuduğu sırada şehit edildi. Onun şehadeti bugünkü ‘Şiilik-Sünnilik-Mutezililik-Batınilik’ vs. ne kadar fırka ismi biliniyorsa hepsinin doğum tarihine tekabül eder. Bu isimler arasında saydığımız ‘Sünnilik’ her ne kadar bir fırka ismi değil, bizzat İslam’ın kendisiyse de bugün telaffuz edildiği hâliyle anlatmak için kelimeyi kullanıyoruz.

İslam’ın siyasî otoritesi de o gün sarsılmış, ümmet-i Muhammed’in dirliği sallanmıştır. Osman bin Affan o kadar hunharca şehit edildi ki cenazesinin kılınmasına dahi izin verilmemiş, iki gün boyunca naaşı evinde -parçalanmış hâlde- beklemiştir. Hanımı da feci şekilde şehit edilmiştir. Sonunda ashab-ı kiram ölüm pahasına da olsa cenazeyi almayı kararlaştırmışlar, namazını kılıp Cennetü’l-Baki’ye defnetmişlerdir.

Hadiseyi bir kenara bırakarak tekraren yukarıda bahsettiğimiz sosyal soruna dönersek, eğitim görmemiş neslin Resûlullah’tan eğitim görmüş nesille aynı camide namaz kılıyor olmasının bu hadiseyi doğuran etken olduğunu tespit edebiliriz. Sıfır tecrübeyle yola çıkmış bir nesil, Cebrail aleyhisselam ve diğer meleklerle Bedir’de kılıç kuşanmış nesille aynı hakları-lüksü-ımkânı Medine’de paylaşmaktaydı. Biri cenneti-cehennemi gözüyle görür gibi iman etmiş, öbürü cennet-cehennem diye bir şeylere inanmakta ama ikisini ‘ya nasip’ diye değerlendirdiği bir boşlukta yaşayıp gidiyordu. Bu pozisyon, siyasî otoritenin ümmet ciddiyetinde ve sahabe kalitesinde korunamama sorununu beraberinde getirdi.

Nitekim Osman radiyallahu anının katledilmesi üç gün içinde olup bitmiş bir hadise değildi, uzun yıllar süren bir gelişimi vardı. Bir gün cuma hutbesi okuyacağı esnada onu susturdular ve bir yargılama edasında sorular yönelttiler. Müslümanlar’ın halifesi, ‘zinnureyn’ lakaplı Osman radiyallahu anı gibi bir sahabiye sorulan o sorulardan biri de “Neden ümmetin malından çalılıyorsun?” şeklindedir. Osman radiyallahu anı bu soru karşısında cemaate, Resûlullah’ın sağlığındaki Tebuk savaşı zamanında kimlerin orada bulunduğunu sordu. Bazı kimseler “biz vardık” dediler. Osman radiyallahu anı, “o gün bütün malını orduya infak eden Osman ben değil miydin?” diye sordu. “Sendin” dediler. Ordu kırk bin kişiydi ve Osman radiyallahu anı, kırk bin kişinin donanımını sağladıktan sonra kırk dirheme nasıl olup da tenezzül etmiş olabileceğini sorunca, o soruyu soranlar susmak zorunda kaldılar.

Bundan vazgeçtikten sonra, Hazreti Osman’a neden Mushaf’ları yaktığını sorup Mushaf yaktığına göre bunun münafıkça bir tavır olduğuyla itham ettiler. Osman radiyallahu anı buna da eski mukaddes kitapların başına gelenlerin yaşanmaması için böyle bir yol izlendiğini, herkesin kendi kitabını uydurmasının önünü tıkadığını söyledi.

Soru soranlar devamla, (Hazreti Osman’ın Emevî soyundan olmasına işaretle) neden valilerin hep Emevîler’den seçildiğini ve niye hep kendi adamlarını görev başına getirdiğini sordular. O da bu soruya, Medine’de ashabın büyüklerinin artık kalmadığını ve kimin ne olduğunun belirsizleştiğini, hiç olmasın akraba çocukları olarak tanıdıklarını görevlendirdiğini, bunun da Allah’ın ona verdiği bir hak

olduğunu söyleyerek cevap verdi. Bunun ardından, Muaviye radiyallahu anhin neden görev başında olduğunu sordular. O da Muaviye'yi Ömer radiyallahu anhin görevlendirdiğini söyledi. Muaviye, Ömer radiyallahu anh zamanında Şam valisiydi.

Osman radiyallahu anhin şehadetiyle sonuçlanıp orada tamamen bitmiş bir süreç olsaydı bu, o zaman belki onun ne güzel şehit olarak Rabbine kavuştuğunu düşünür ve bir bakıma teselli bulurduk. Fakat o kadarla kalmadı. Bu olaylar zinciri bugün de devam eden fitneleri doğurdu. Seksen civarında oldukları bilinen bir çapulcu sürüsü planlı bir adım atarak, Ali radiyallahu anha ümmetin başına geçmesini direttiler. Bu oldukça akıllı bir hareketti zira Ömer radiyallahu anhin şûrası hatırlanırsa orada halife adayı olarak seçilenlerden sona kalan iki isim de Osman ve Ali idi. Dolayısıyla Osman radiyallahu anh vefat edince Ali radiyallahu anh aslında 'otomatik' seçilmiş oluyor. Fakat söz konusu serseriler bir münafık kurnazlığıyla düşünüp Ali radiyallahu anhi göreve kendilerinin taşıdığını göstermiş oldular. Evinden getirip halife olarak ilan ettikleri Ali radiyallahu anha biat ettiler.

Böylece ümmet yeni bir yöntemle tanışmış oldu. İlk halifeler ümmetin ileri gelen isimleri ve seçici bir komisyon tarafından göreve getiriliyorken, dördüncü halifeyi eşkıya 'seçmiştir'. Zaten Osman radiyallahu anha da başdanışmanlık gibi bir yakınlığı bulunan Ali radiyallahu anh, ümmetin bundan sonraki halifesiydi elbette. Medine'de de bu göreve ondan daha layık kimse yoktu. Burada bir sıkıntı söz konusu değil. Ama ona görev tevdi eden otorite, bir halifeyi katletmiş kişilerden oluşuyordu. Böylece bir halifeyi görev başına getirmeye muktedir olduklarını ve devlet otoritesinin asıl gücünün kendilerinin elinde olduğunu göstermiş oluyorlardı. Bu da Ali radiyallahu anhin elini kolunu bağlamak anlamına geliyordu.

Medine'de o günlerde henüz yaşayan ashab-ı kiramin ileri gelenleri 'yeter ki başımızda bir halife olsun' şeklinde meali verilebilecek bir anlayışla bu duruma razı oldular. Muaviye dâhil bütün eyalet valilerinin de beyat etmesi gerekiyordu. Ali radiyallahu anha herkes beyat etti ancak Muaviye radiyallahu anh şerh koyup onu katillerin seçtiğini, ümmetin bu lekeyi kaldıramayacağını ve Resûlullah'ın vekilinin katillerle ayakta duruyor olmasının kabul edilemeyeceğini, katillerin de belli olduğunu ve Osman bin Affan gibi bir sahabiye öldürenlerin bu davranışı örtülürse ümmetin derdinin bitmeyeceğini söyledi. Hem o katillerin, halifeliği sırasında da Ali radiyallahu anhi serbest bırakmayacakları, onu göreve getirenlerin kendileri olduğunu vurgulayacakları ortadaydı.

Bunun bir benzeri, bir bakıma benzeri de şimdi yürürlüktedir. Seçim için desteklediği aday meclise girdikten sonra varlıklı birinin işi bu kadarla bitmez; valinin de bürokratin da atanmasına karışmayı kendine hak bilir ve söz onun olur. Bu hadise örneğindeki kişiler üstelik çift otorite taşıyorlardı; bir halifeyi şehit etmiş, bir başkasını göreve getirmişlerdi.

Muaviye radiyallahu anh bu durumu makul bir gerekçe olarak ileri sürüp şöyle dedi: "İşledikleri cürüm herkes tarafından bilinen bu kişiler cezalandırılınsın." Fakat burada dikkatle vurgulamak gerekir ki Muaviye radiyallahu anhin, Ali radiyallahu anhin halifeliğini kabul etmemesi gibi bir kayıt elimizde yoktur. Onun hilafetini kabul etmiş, katillerin cezalandırılmasını talep etmiştir. Ali radiyallahu anh engin görüşlü biri olması sebebiyledir ki, bu cezanın kime-nerede-nasıl verileceğinin belirsizliğinden söz etti ve biraz bekleyip işleri düzene koyduktan sonra cezalandırmaya bakılması gerektiğini söyledi. (Bütün bu haberleşmelerin mektup yoluyla Medine-Şam arasında cereyan ettiğini ve bir mektubun gidiş-gelişinin süresini de hesap etmek gerekir.)

Ali radiyallahu anh katillerin hemen cezalandırılmasına sıcak bakmayınca, karşı tarafa -sanki- katilleri seviyormuş, Osman radiyallahu anha karşı ihtilali planlayarak yerine geçmiş gibi bir hissiyat verilmiş oldu. Tabii ki böyle bir ihtimalin Ali radiyallahu anha isnat edilmesi akıldan geçirilemez ama münafıkların yaydığı dedikodu böyleydi. Bunun üzerine Muaviye radiyallahu anh, Resûlullah'ın damadının katili olmuş kimselerin bulunduğu danışma meclisinde yer almayacaklarını belirtti ve en güçlü merkez olan Şam eyaleti olarak devlet mekanizması içinde sivrildiler.

Aişe anamız, Talha ve Zübeyir radiyallahu anhüm ile birlikte hacda idi. Medine’de çalkantılar yaşanınca Ali radiyallahu anh da Kûfe’ye gitti ve halife olduğu için yanında da küçük bir birlik götürdü. Bu gelişmeleri Mekke’den haber alan Aişe anamız, Talha ve Zübeyir efendilerimiz ile oturup ortada kötü bir manzaranın görüldüğünü, şeytan bunu müminler arasında bir savaşa dönüştürmeden önce gidip Ali ve Muaviye ile konuşmayı, aralarını sulh etmeyi kararlaştırdılar. Fakat şeytan daha önce hazırlıklarını yapmış olsa gerek ki Aişe annemiz Ali radiyallahu anhın yanına gitmek üzere yoldayken, Ali radiyallahu anhın ordusu içindeki katil ve serserilerin olduğu o grup, Aişe annemizin halife ile konuşmasının onlara zararı dokunacağını hesap ederek, konakladıkları yerde Aişe annemizin etrafındakileri öldürme yolunu seçtiler. Bu öldürülenler arasında Talha ve Zübeyir radiyallahu anhüma da vardı. Hatta Talha radiyallahu anhın kesilmiş başını da Ali radiyallahu anha getirdiler. Bunun üzerine Ali radiyallahu anhın gözünden yaşlar aktığı rivayet edilir. Nihayetinde şehit edilen kişi cennetle müjdelenmiş bir sahabiydi.

Bu hadisenin tarihte ‘cemel vakası’ olarak anılma sebebiyse o sırada Aişe annemizin bir deve üzerinde olmasıdır. Ve saldırı yapıldığında deveye de çok sayıda ok atıldığı bilgisi vardır. Güya İslam ordusundalar ama Resûlullah’ın hanımına ok atıyorlar; bundan anlaşılmalıdır ki insanın gözü bir defa döndü mü artık ona dini de yetmeyebiliyor. “Ali’yi savunacağız” derken Resûlullah’ın hanımına ok atabilmek bunun örneğidir. Aişe anamız hörgücün üstündeki bir kafes içinde bulunduğundan oklar ona isabet etmedi, deveye geldi. Daha sonra Aişe anamızı Ali radiyallahu anha getirdiler ve Ali radiyallahu anh yanına koruma için adamlar verip anamızı Medine’ye gönderdi.

Fakat bu manzaranın Şam’daki yankısı ağır oldu. Görünen oydu ki Ali radiyallahu anh, Aişe anamızın ve Aşere-i Mübeşşere’den iki sahabinin üzerine ordu yollamıştı. Onlar manzarayı böyle okudular ve nitekim Resûlullah’ın hanımının az kalsın öldürülecek olduğu bilgisi de doğrudur. Başlangıçta “eşkıyaları barındırmayalım” çıkışı olan Muaviye radiyallahu anh, seksen kişinin hesabını soruyorken bunun yanına Aişe, Talha ve Zübeyr efendilerimizin hesabını da ilave etti ve fatura büyüdü.

Cemel vakası, Muaviye radiyallahu anhın konumunu daha güçlü ve ciddi tutmasına sebep oldu. Ali radiyallahu anh da Muaviye radiyallahu anhın karşısında konumunu ve ordusunu güçlendirdi ve ne yazık ki Siffin denen yerde iki ordu karşılaştı. Orada ölen insan sayısının abartıldığı çok sayıda bilgi vardır ancak bunlar doğru değil. Zaten bir kişinin bile Müslüman olarak ölmüş olması facianın büyük olması için yeterlidir. Veleve yedi kişi ölsün, sonuçta Muhammed ümmetinden yedi kişidir.

Osman radiyallahu anhın şehadetiyle başlayan kıvılcımın ateş alma süreci, Siffin’de ikiye bölünmenin resmen ilanı şeklinde belirdi. O gün ümmet-i Muhammed, Ali’yi ilahlaştırma düzeyine götürenlerle bu olaylara karşı Allah’a sığınıp tarafsız kalan ve Muaviye radiyallahu anhı haklı bulanlar olarak üçe ayrıldı. Hem Ali’nin hem Muaviye’nin yanındaki toplam sahabe sayısı da iki yüz değildi. Sahabiler bu olayları fitne olarak görüp karışmayı doğru bulmamışlardır. Hâlbuki yirmi-otuz bin arası sayıda sahabinin o günlerde sağ olduğu biliniyor.

Şiiliğin doğuşuna tarihlenebilecek bu zaman diliminde Şiiler, onların tarafında yer almayan veya tarafsız kalan herkesi kara listeye almışlardır. Çünkü buldukları pozisyonu bir nevi Nuh aleyhisselamın gemisi gibi görüyorlardı. Ümmetin büyüğünün o gün Ali radiyallahu anh olduğunda şüphe yoktur. Nitekim Ali haklıydı, Muaviye ise yanlış yolda değildi. Katillerin cezalandırılması Allah’ın emriyle Muaviye de halifeye gönderdiği mektuplarına, “Allah’ın verdiği hakkı benden alamazsın” diye başlıyordu. Ali radiyallahu anhın cevapları cezanın ertelenmesi yönündeydi.

Netice olarak ümmetin başına bu bela geldi. Biz olayı böyle görürken Şiiler, yukarıda örneklediğimiz üzere Nuh aleyhisselamın gemisine binenler-binmeyenler şeklinde görürler.

Hadisenin anlatıldığı bazı kitap isimlerini de zikrederek konu hakkındaki bilgilerimizi bu açıdan da zenginleştirmiş olalım:

El-imâmetü ve's-siyâsetü, İbni Kuteybe'nin yazdığı bir kitap olmadığı hâlde içindeki uydurma bilgiler kabul görsün diye kitabın yazarı olarak bu âlimin gösterildiği bir eserdir.

Nehcü'l-Belâga, eş-Şerîf en-Nahiy adında birinin yazdığı, Ali radiyallahu anhın vecizelerinin bir araya getirildiği söylenen eserdir. Hicretin 350. yılında, Ali radiyallahu anhın şehadetinden üç yüz küsur sene sonra yazılmıştır. Sözlerin Ali radiyallahu anha ait olduğuna dair hiçbir senedi yoktur, ashab-ı kiramın dönemindeki Arapça ile de yazılmamıştır. Ali radiyallahu anhın gözümüzde kıymetli olması için sanki böyle bir derlemeye ihtiyacı varmış gibi eserin yüceltildiği, el üstünde tutulduğu görülür. Ali radiyallahu anhın muhteşem sözlerini gerçekten görmek isteyenler Kütüb-i Sitte'ye müracaat edebilirler.

El-eğânî, İsfahanî adlı bir zatın eseridir. Adı üzerinde, 'şarkı-türkü' manasına gelir. Bazı doktora tezlerinde bile muteber bir tarih kaynağı gibi gösterilir ama edebiyat kitabıdır.

Târîhu'l-Ya'kûbî'nin daha önceki derslerimizde adı geçmişti. 292 senesinde vefat eden Yakubî tarafından yazılmıştır.

Mürûcu'z-Zeheb, Mesudî adlı zatın 345 senesinde yazdığı eseridir. Bu da okunup ilim diye istifade edilebilecek eserlerden değildir. Kütüphanelerimizde bulunmaları da itimat sorunu taşımaları nedeniyle lüzumlu değildir.

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّمْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.